

LAURA MADELEINE

Kur sirpsta laukinės vyšnios

Iš anglų kalbos vertė

Augustė Čebelytė-Matulevičienė

Sofoklis

VILNIUS, 2021

1919 m. kovas

Mane pažadino tvaikas, šnerves užliejęs puvėsių dvokas, priverčtas susiriesti ir kosėti iš šleikštulio. Kai atmerkiau ašarojančias akis, virš manęs palinko nepažįstamoji su mediniu kibiru rankoje.

– Žuvų viduriai, – tiesiai šviesiai drėbė. – Smarvė prikeltų ir iš numirusiųjų.

Ji buvo mažutė, žemesnė net už mane, nors atrodė nepalyginamai stipresnė. Jos apvalus veidas buvo kaip reikiant įdegęs. Nepaisant to, kad odą aplink akis ir burną vagojo raukšlėlės, negalėjo būti sena. Dalį kaktos dengė suveržta skarelė.

Kiek pavėluotai susivokiau, kad ji kalba prancūziškai, o ne tąja keista šnekta, kuria čirškė moterys stotyje. Stotyje... Kas ten nutiko? Prisiminiau jauną vyriškį, jo sidabrinės akis. O tada?

– Kur aš? – sušnabždėjau, bet ji išgirdo, negana to, susiraukė, tikriausiai dėl akcento.

– Mano virtuvėje. Sūnus atvilko tave tarsi žūklės laimikį, nejau nepameni?

– Jūsų sūnus?

Moteris prasižiojo, ketindama atsakyti, bet ūmai kilęs triukšmas ją nutraukė. Pirmą kartą apsidairiau aplink. Mes iš tiesų sėdėjome virtuvėje, skurdžioje, bet jaukioje ir šiltoje. Jaunuolis iš stoties kiurksojo ant taburetės netoli viryklės.

Mudviejų žvilgsniams susitikus nusišypsojo. Mano skruostai užkaito.

– Jūsų sūnus mėgino mane sulaikyti, – pasakiau moteriai su viltimi, kad atrodau oriai. – Ir nesutiko nieko paaiškinti, nors matė, kad buvau sutrikusi.

Tą akimirką vaikinai ėmė elgtis keistai – motinai atsisukus pradėjo mostaguoti rankomis, rodyti tai į mane, tai į save, baksnoti sau į delnus, lyg norėtų atkreipti jos dėmesį į mano tvarsčius. Galų gale tiesiog gūžtelėjo pečiais ir nežymiai šyptelėjo.

Kai moteris prabilo, pasigrėžė taip, kad jis matytų jos veidą. Nors ir kalbėjo vis dar taip pat šiurkščiai, jos išraiška pastebimai sušvelnėjo.

– Jis sakė, kad pastebėjo, kaip slepiesi stotyje, ir pagalvojo, kad kažko išsigandai. Kai nualpai, nusprendė atnešti tave čia, kad nepapultum į bėdą. – Ji dirstelėjo į sūnų, kuris atidžiai sekė jos lūpas. – Dar sakė, kad jam gaila, jei užsigavai rankas.

Jaunuolis atsigrėžė į mane ir linktelėjo, o tada vėl kažką parodė.

– Nesuprantu, – pratariau kaip niekad sumišusi.

– Aronas kurčias, – rėžė, o tada sukryžiuo ant krūtinės rankas. – Manau, tau būtų pats laikas pasiaiškinti, kol dar nesikreipiau į tarnybas ir nepranešiau apie pabėgėlę. Tave išsiųstų atgal pas šeimą, jei...

– Aš ne pabėgėlė! – Melas nusprūdo nuo lūpų greičiau, nei spėjau susimąstyti. – Ir neturiu šeimos. Ar bent tokios, pas kurią galėčiau grįžti.

Moters akys įdėmiai mane vertino. Jaunuolis kažką suburgė, ir ji išsiblaškiusi numojo į jį ranka. Buvo akivaizdu, kad jie kuo puikliausiai susišneka. Kol tvyrojo tylą, stengiausi nespoksoti nė į vieną iš jų, bet pati aiškiai jutau veriantį moters žvilgsnį.

– Ar turi pinigų? – galop paklausė.

Vis dar nudelbusi akis į grindų plyteles papurčiau galvą.

– Tave persekioja? Kariuomenė ar policija?

– Ne. Nepadariau nieko bloga. Bet...

Ji nekantriai linktelėjo galva. Įsivaizdavau, kaip nudrengtuose odiniuose auliniuose spurda nerimstančios pėdos. Nujaučiau, kad ant liežuvio galo jai sukasi dar vienas klausimas. Po akimirkos ji atsigręžė į sūnų ir gestais kažką parodė. Jo išraiška bylojo apie nepasitenkinimą, bet galop vaikas pakluso ir pakilo ant kojų. Nesusivokiau, kad lydėjau žvilgsniu, kol jis neat-sigręžė ir mudviejų akys nesusidūrė. Buvo nežymiai susiraukęs, atrodė susidomėjęs, kažko ieškantis, o tada dingo už durų.

– Nenoriu, kad klausytūsi, – pasakė moteris.

Atsigręžiau į ją ir stengiausi neraudonuoti.

– Maniau, jis negirdi?

– Suprasti jam padeda kiti dalykai. – Jos pėdos pagaliau nustojo čiūžčioti ant virtuvės grindų. – O dabar sakyk tiesą. Laukiesi kūdikio?

Klausimas užklupo taip staiga ir taip netikėtai, kad netekau amo ir tepajėgiau žiopsoti. Man niekada nė netoptelėjo, kad žmonėms gali taip pasirodyti... Ar ir Pusas pagalvojo tą patį? Ir šios moters sūnus?

– Aš... – Užsičiaupiau, tada vėl prasižiojau: – Ne, aš...

– Gerai. – Regis, jai palengvėjo, nors raukšlėlė tarpuaky ir vėl sušmėžavo. – Atrodai perdėm baltarankė, kad išvirtum kiaušinį, tikriausiai niekad nė nebandedi.

Ji vikriai apėjo mane ir nudrožė prie viryklės, kur garsiai dzingtelėjo kavinukas.

– Klausyk, labdaros dalinti negaliu, – tarė. – Jei tau kažkas nepasisekė, turi dvi dienas, kad apgalvotum, ką daryti toliau. Ilgiau tavęs nelaikysiu.

Išlemenau padėkos žodžius.

– Be to, norėčiau žinoti, kuo tu vardu.

„Gali susigalvoti kitą, – sakė Pusas. – Pasaulyje daugybė vardų.“
Žvilgsnis nuklydo prie medinio kibiro, stovinčio prie durų.

– Fišer, – atsakiau. – Emilė Fišer.

Vėliau paaiškėjo, kad moters vardas Klementina Furnjė, bet visi ją vadino Motinėle.

– Toks mano vaidmuo, – atskleidė atsirėmusi į staktą. Mu-
dvi stovėjome plovakloje, kurią nuo virtuvės teskyrė plonytė
aptriušusi užuolaida.

– Kodėl? – paklausiau trokšdama, kad ji nespoksotų, kaip
persirenginėju. – Nejau čia yra našlaičių?

– Daugybė. Pasienio miesteliuose tai įprasta.

– Pasienio?

Ji smalsiai šyptelėjo.

– Mes – paskutinė Prancūzijos gyvenvietė. Ispanija vos už
dviejų ar trijų kilometrų, anapus kalnų. Keista, kad nežinojai.

Nesumojau, ką atsakyti. Nepaisant to, kad beveik nieko
apie save nepasakojau, nemažai išdavė mano drabužiai. Iš-
skalbus purvą neliktų nė menkiausios abejonės, kad aksomi-
niai ir siuvinėti audiniai kadaise brangiai kainavo.

– Jūsų sūnaus vardas Aronas? – paklausiau vien tam, kad
nutraukčiau tylą. – Pirmą kartą tokį girdžiu.

– Kataloniškas. Pusė čionykščių gyventojų iš ten.

– Bet jūs ne?

Jos kalba, nors kiek šiurkštoka, priminė tą prancūzų, ku-
rios mokiausi, – miestietišką, švarią. Ji susiraukė. Be galo sun-
ku įspėti mintis, slypinčias po tokiu tamsiu, raukšlėtu veidu.

– Ne, – iš lėto pratarė, – aš ne. Bet susišneku kataloniškai.
Ir Aronas. Taip, kaip moka.

Ji ištiesė ranką, kad atiduočiau drabužius. Tarp mūsų stovėjo skardinė vonelė, kurioje garavo karštas vanduo. Iš pradžių pašildė jį ant didžiosios viryklės virtuvėje, o tada sėmė keptuvėmis ir sunešė į plovyklą.

– Verčiau jau lipk, – paliepė žiūrėdama man į akis, – kol neatšalo.

Neliko kito pasirinkimo – išsinėriau iš apatinių ir bandžiau prisidengti bintuotomis rankomis. Jos žvilgsnis nuslydo mano šonkauliais, išsišovusiais per odą, vėliau klubais.

– Liesa, – tarstelėjo, o tada surinko mano drabužius į krūvą ir išėjo virtuvėn.

Kai atsitūpiau įdubusioje vonelėje, nespėjęs pravėsti vanduo nutvilkė odą. Moteris paliko kempinę ir gabalą kieto muilo, tad tryniausi tol, kol visas kūnas išraudo. Kartu su purvu nusilupo ir Emelinos Vein sluoksnis. Emilė Fišer, kartojau. Juk turėjau išmokti tą vardą. Emilė Fišer.

Nuvyniojau permirkusius tvarsčius. Nors praėjo jau trys dienos, kai kurie įpjavimai tebežiojėjo atviri, kiti buvo pasidengę šašeliais, pradėję trauktis. Atsargiai sulenkiau pirštus.

Klementina paskolino man keletą senų savo apdarų – tamisiai raudoną sijoną, pernelyg platų per liemenį, ne kartą adytą medvilninę palaidinę, šaliką. Neturėjau nei segtukų, nei veidrodžio, tad supyniau palaidus plaukus į kasą.

Atgal į virtuvę parviliojo kavos aromatas. Klementina kaip tik kėlė kavinuką nuo viryklės. Aronas prie stalo raikė duoną. Kai įėjau, stabtelėjo. Man pasirodė, kad jis varsto mane akimis nuo pat šlapių plaukų iki randuotų delnų, kuriais prisilaukia sijoną, kad nenusmuktų.

Jis burgzstelėjo, kad atkreiptų motinos dėmesį, pamosikavo rankomis, o tada nusipurtė trupinius ir nusisegė diržą. Sutrikusi stebėjau, kaip jis tuo pačiu peiliu praduria odoje dar vieną skylę.

– Sakė, dabar panėšėji į padorią merginą, – išvertė Klementina ir stalo viduryje padėjo stiklainėlį medaus.

Aronas priėjo prie pat manęs, ir netrukus pajutau, kaip jo rankos apšivijo man juosmenį. Jis pasilenkė, todėl man į akis kone lindo jo tamsūs plaukai. Vietomis jie buvo susivėlę ir sulipę nuo jūros druskos. Nuo jo sklido šiluma ir kavos bei nežymus dervos kvapas.

Kai jis atsitraukė, prireikė akimirkos, kol susigaudžiau, kas nutiko. Sijonas tvirtai laikėsi, odiniu diržu prispaustas man prie liemens.

– Ačiū, – miktelėjau ir iškart prisiminiau, kad tai beprasmiška. Karštis išmušė skruostus. – Kaip jam pasakyti?.. – Dirstelėjau į Klementiną.

Vieną minutę jau pamaniau, kad ji neatsakys. Bet visgi pakėlė pirštus prie lūpų, o tada ištiesė juos Arono link. Nors ir drovėjaisi, pamėginau atkartoti jos judesius.

Jis nusijuokė – išleido keistą, trūkčiojantį garsą – ir linktelėjo. Kadangi nežinojau, ko daugiau imtis, prisėdau prie stalo. Aronas ant duonos užsitėpė medaus. Keli lipnūs lašai nuvarvėjo žemyn, ir Klementina tvojo jam per rankas, bet jis tik mirktelėjo, pasilenkė pabučiuoti ją į skruostą ir godžiai kramtydamas išėjo.

Vietoj jo vidun šmurkštelėjo trys katės. Jos slankiojo aplink viryklę, matyt, laukė pusryčių. Klementina ant žemės pastatė dubenėlį su žuvų liekanomis, ir katės kaipmat jį užgriuvo.

– Tai jo katės, – pasakė ir atsirikė gabalėlį duonos. – Jis visados taip elgiasi – parveda namo pasimetusius. Jo žvilgsnis skvarbesnis nei kitų, todėl pastebi net tuos, kurie bando slėptis. Išbadėjusias kates, į valą įsipainiojusias žuvėdras. – Ji stumtelėjo maistą arčiau manęs. – Maitinu jas, tad kodėl gi nepamaitinus tavęs?